

Profesjonsutvikling – mellom nasjonal styring og lokale utviklingsprosesser

KONFERANSEN «FREMTIDENS LÆRERROLLE»,
7.-8.SEPTEMBER 2022

NILS KIRSTEN, INGUNN FOLGERO OG SØLVI MAUSETHAGEN

Den neste timen

- ▶ **Hvordan støtte opp under profesjonsutvikling innenfra og sterke profesjonsfellesskap?**
Sølvi Mausethagen, professor ved Senter for profesjonsstudier, OsloMet
- ▶ **Profesjonsutvikling som styringsinstrument**
Nils Kirsten, universitetslektor ved Specialpedagogiska institutionen, Stockholm universitet
- ▶ **Betydningen av skoleledelse for profesjonsutvikling**
Ingunn Folgerø, rektor på Bryne VGO, leder av Lærerprofesjonens etiske råd
- ▶ **Sølvi Mausethagen leder samtale med Nils Kirsten og Ingunn Folgerø**

Begreper til besvær

- ▶ Profesjon
- ▶ Profesjonsutvikling
- ▶ Profesjonsfelleskap

- ▶ Et norsk fenomen?
- ▶ Kollegialt lærande

Articles

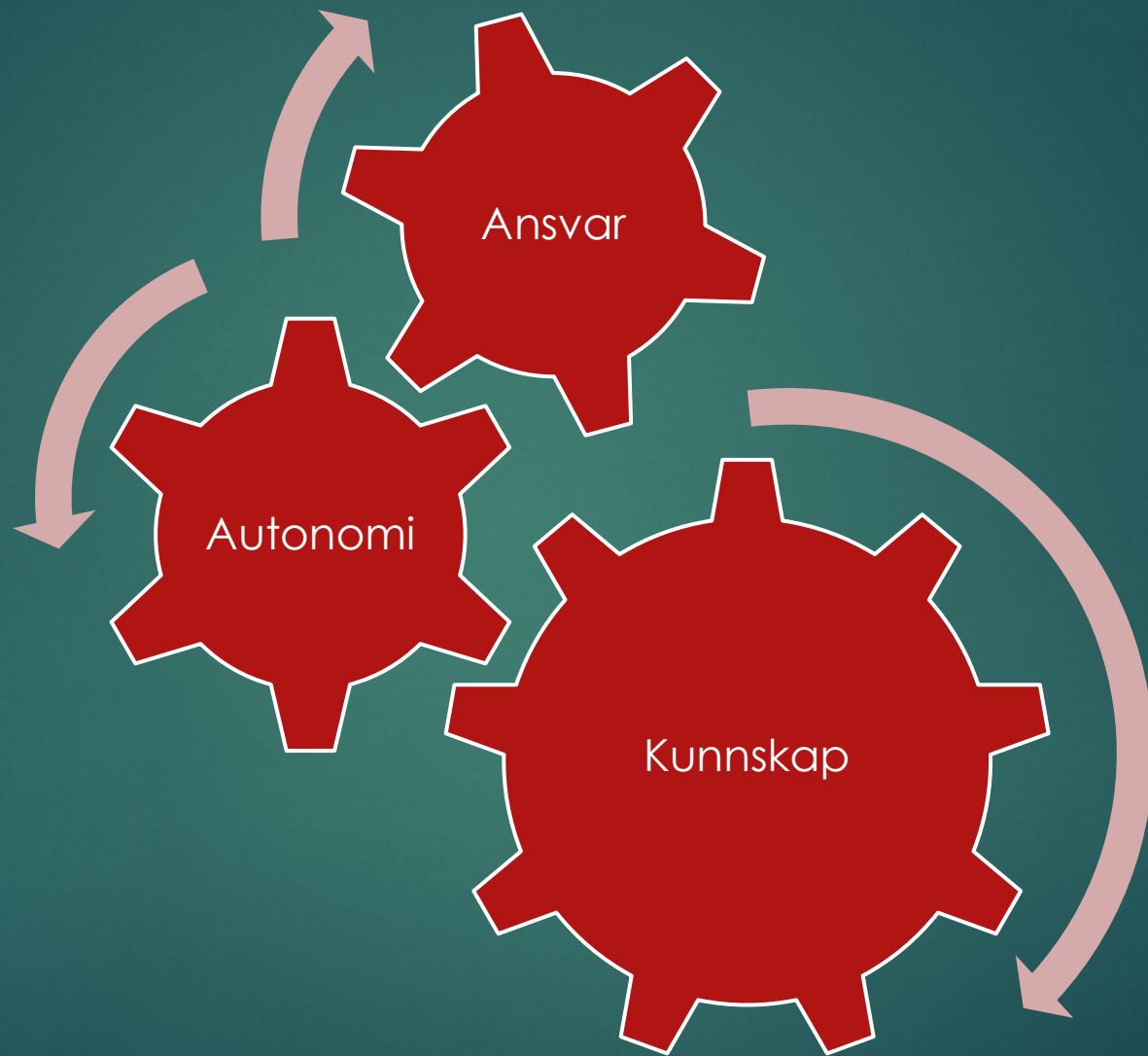
Contested discourses of teacher professionalism: current tensions between education policy and teachers' union

Sølvi Mausethagen & Lise Granlund

Pages 815-833 | Received 30 Sep 2011, Accepted 24 Feb 2012, Published online: 08 May 2012

 Download citation <https://doi.org/10.1080/02680939.2012.672656>

Profesjonsutvikling - innenfra og ovenfra

- ▶ Profesjonsutvikling som styringsvirkemiddel – profesjonalisering ovenfra
- ▶ Profesjonsutvikling fra profesjonen/lærere selv - profesjonalisering innenfra

- ▶ Logic of action: Profesjonalisering ovenfra skal bidra til profesjonalisering innenfra
- ▶ Eller: nasjonale satsninger på kompetanseutvikling skal styrke profesjonsutvikling

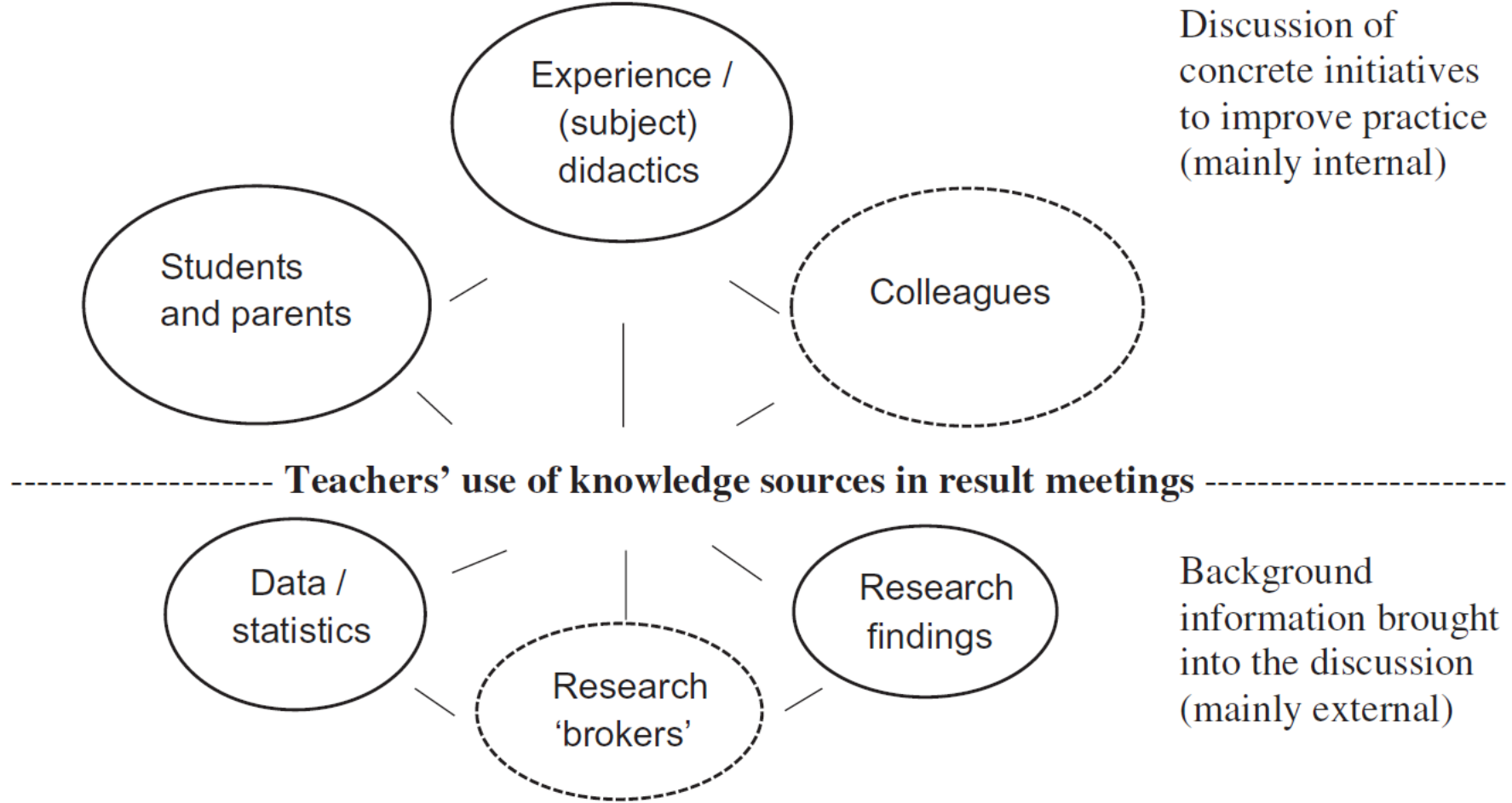
Hva vet vi om god kompetanseutvikling (som fører til profesjonsutvikling)?

- Arbeidsplassbasert og tett på praksis
- Motivasjon og involvering avgjørende
- Opplevelse av at den er meningsfull
- Foregår innenfor kollegiale fellesskap
- Skoleledelsen har stor betydning
- Forsiktighet med ansvarliggjøring

- Coaching / veiledning
- Lærere i lederroller

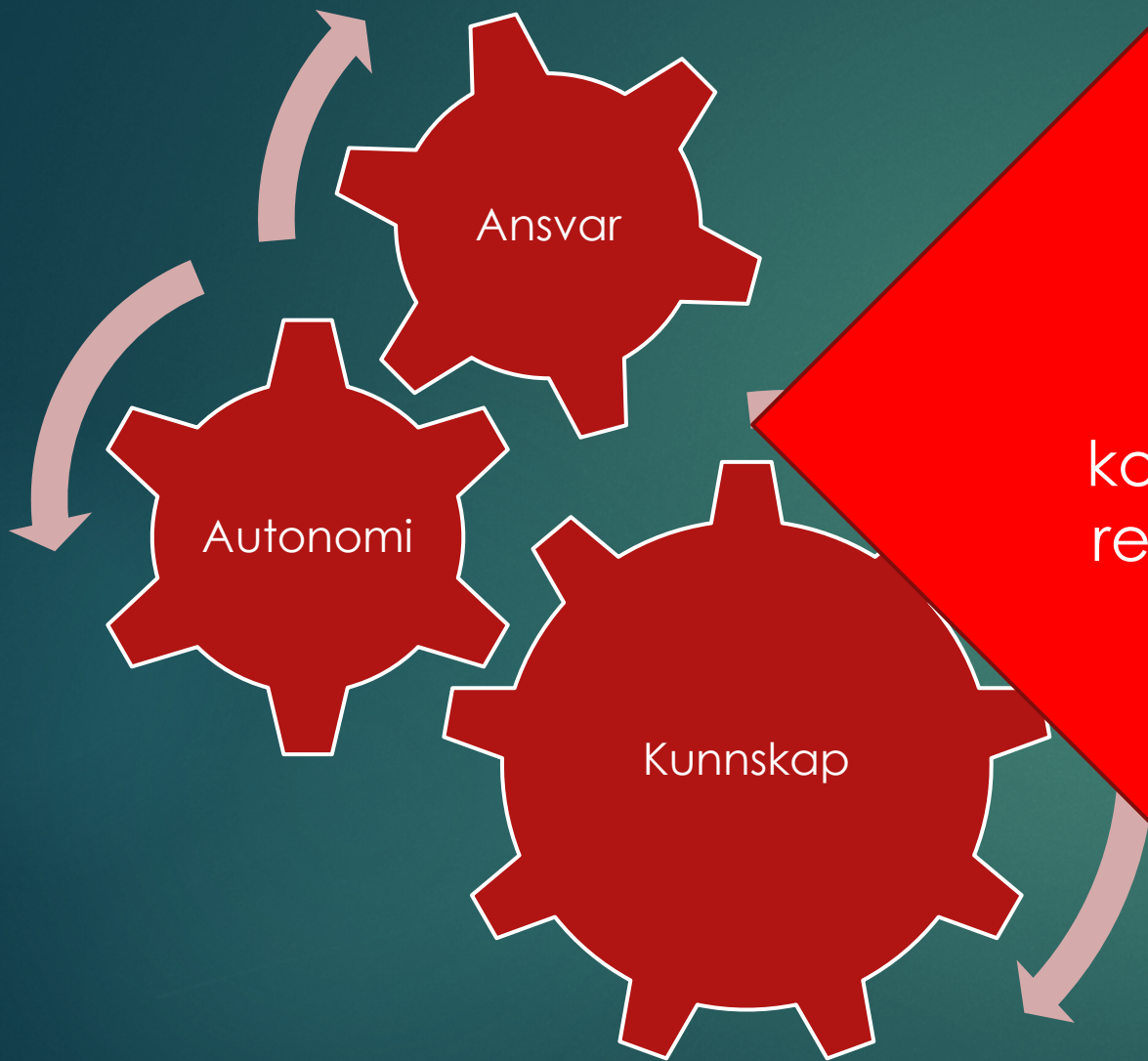

Figure 2. Teachers use of knowledge sources in result meetings.

Vi må snakke mer om kunnskapsdimensjonen ved kompetanseutvikling for å forstå relasjonen til profesjonsutvikling!

Kompetensutveckling som styrinstrument

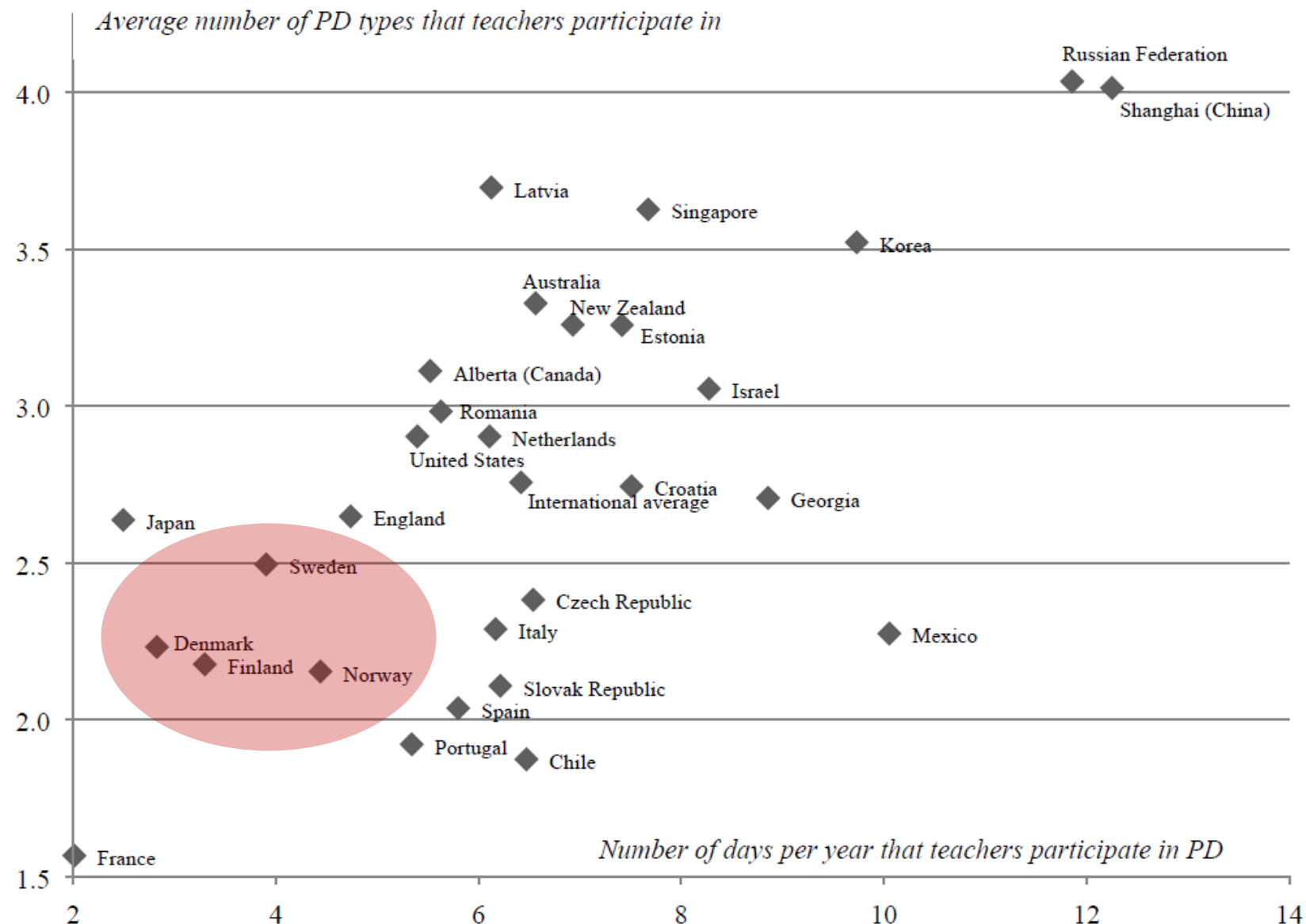
*Nils Kirsten
Doktor i pedagogik, universitetslektor*

Deltagande i och kostnad för kompetensutveckling

(egen bearbetning
utifrån TALIS 2018)

- Lärare internationellt deltar ca 6 dagar/år i kompetensutveckling
- Denna nivå motsvarar ca 3 % av skolans kostnader (Killeen m.fl., 2002; Miles m.fl., 2004)
- I Norden ca 3-4 dagar, alltså ca 1,5% av skolans budget

Två syften hos kompetensutveckling

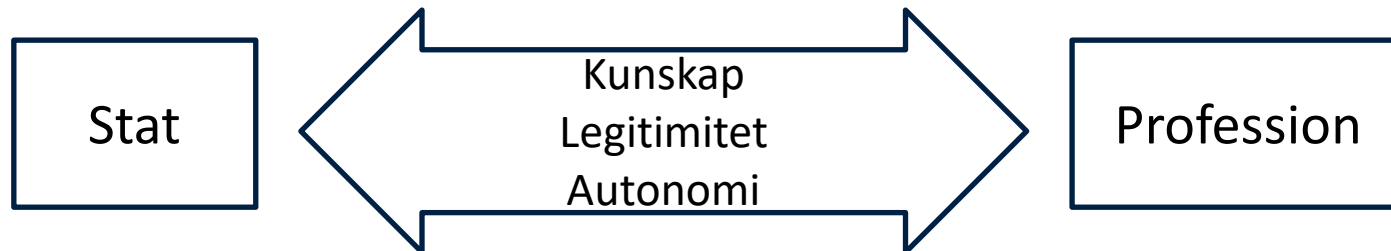
1. Förbättra elevresultat
2. **Stärka lärarprofessionalism**

Vad är en profession?

”tillgångspunkter till (vad som anses vara) den högsta kunskapen inom ett område, och att praktiken vilar på denna kunskap” (Brante, 2014, s. 259)

- Kunskap är grunden för professionell legitimitet
- Kan legitimera autonomi över definitionen av ett gott arbete

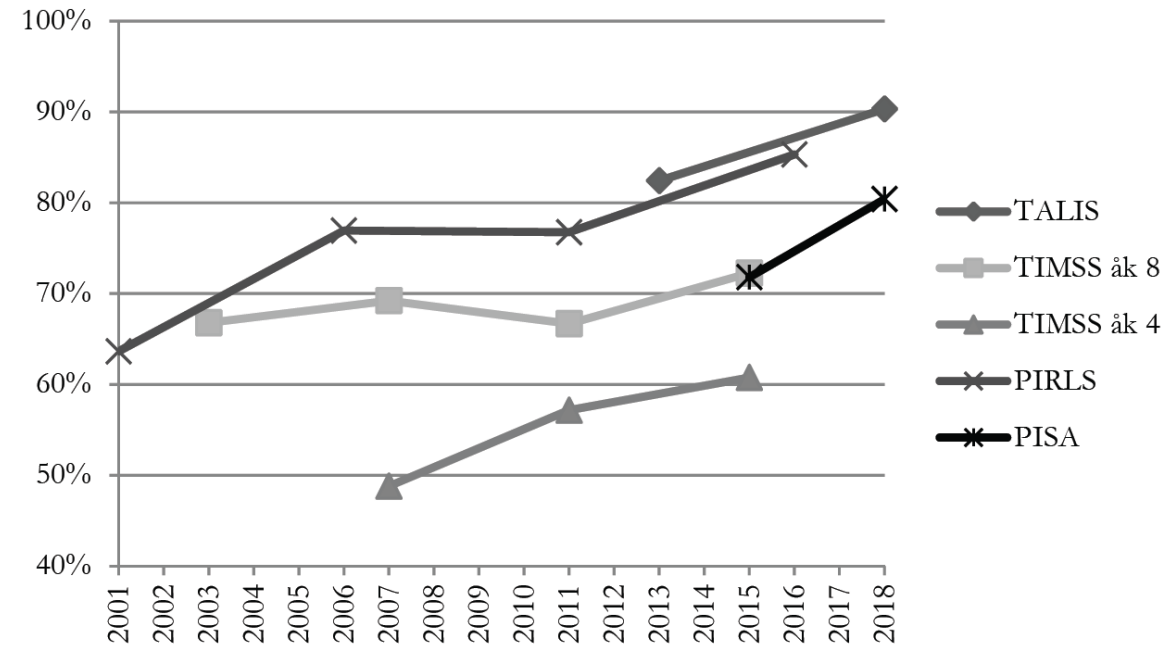
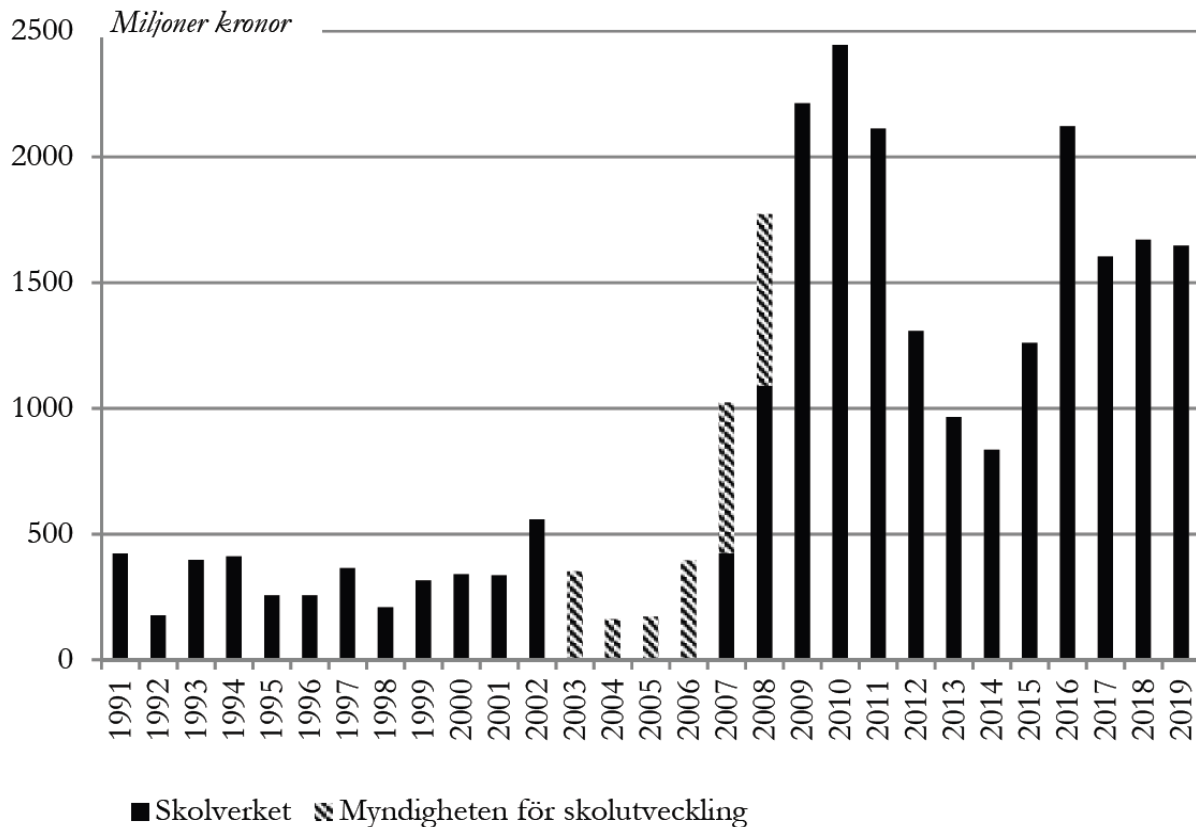

Kirsten & Carlbaum (2020)

- Kompetensutveckling kan bidra till en professionell kunskapsbas
- *Autonomi?*
  - Vilket inflytande ges lärare över kompetensutvecklingens innehåll och relationen mellan kompetensutveckling och utvecklingsarbete?

Styrningen av kompetensutveckling (i Sverige)

- Ansvaret överförs till kommuner (och friskolors huvudmän) ca 1990
- Det statliga engagemanget ökar efter hand

Lokal skolutveckling

”Skola i utveckling”

1990-tal

Riktat stöd till kommuner

Dialoger för skolutveckling

Samverkan för bästa skola

2000-2008,

2015-idag

Kommunala skolutvecklare

Matematikutvecklare,

Språk-, läs- och skrivutvecklare

2006-2010

Nationell kompetensutveckling

Matematiklyftet

Läslyftet

Specialpedagogik för lärande

2012-idag

Lokal skolutveckling

"Skola i utveckling"

1990-tal

Riktat stöd till kommuner

Dialoger för skolutveckling

Samverkan för bästa skola

2000-2008,

2015-idag

Kommunala skolutvecklare

Matematikutvecklare,

Språk-, läs- och skrivutvecklare

2006-2010

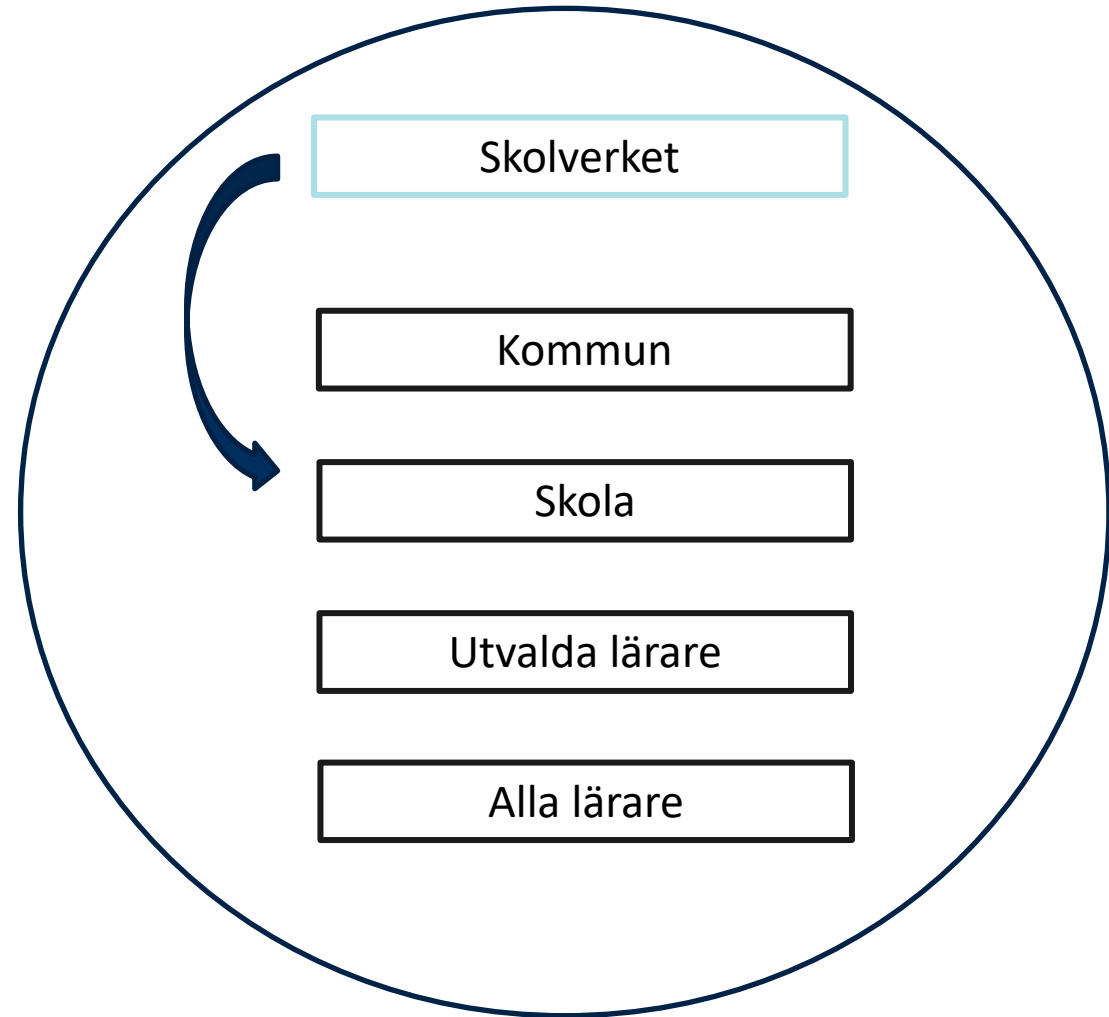
Nationell kompetensutveckling

Matematiklyftet

Läslyftet

Specialpedagogik för lärande

2012-idag

Lokal skolutveckling

"Skola i utveckling"

1990-tal

Riktat stöd till kommuner

Dialoger för skolutveckling

Samverkan för bästa skola

2000-2008,

2015-idag

Kommunala skolutvecklare

Matematikutvecklare,

Språk-, läs- och skrivutvecklare

2006-2010

Nationell kompetensutveckling

Matematiklyftet

Läslyftet

Specialpedagogik för lärande

2012-idag

Lokal skolutveckling

"Skola i utveckling"

1990-tal

Riktat stöd till kommuner

Dialoger för skolutveckling

Samverkan för bästa skola

2000-2008,

2015-idag

Kommunala skolutvecklare

Matematikutvecklare,

Språk-, läs- och skrivutvecklare

2006-2010

Nationell kompetensutveckling

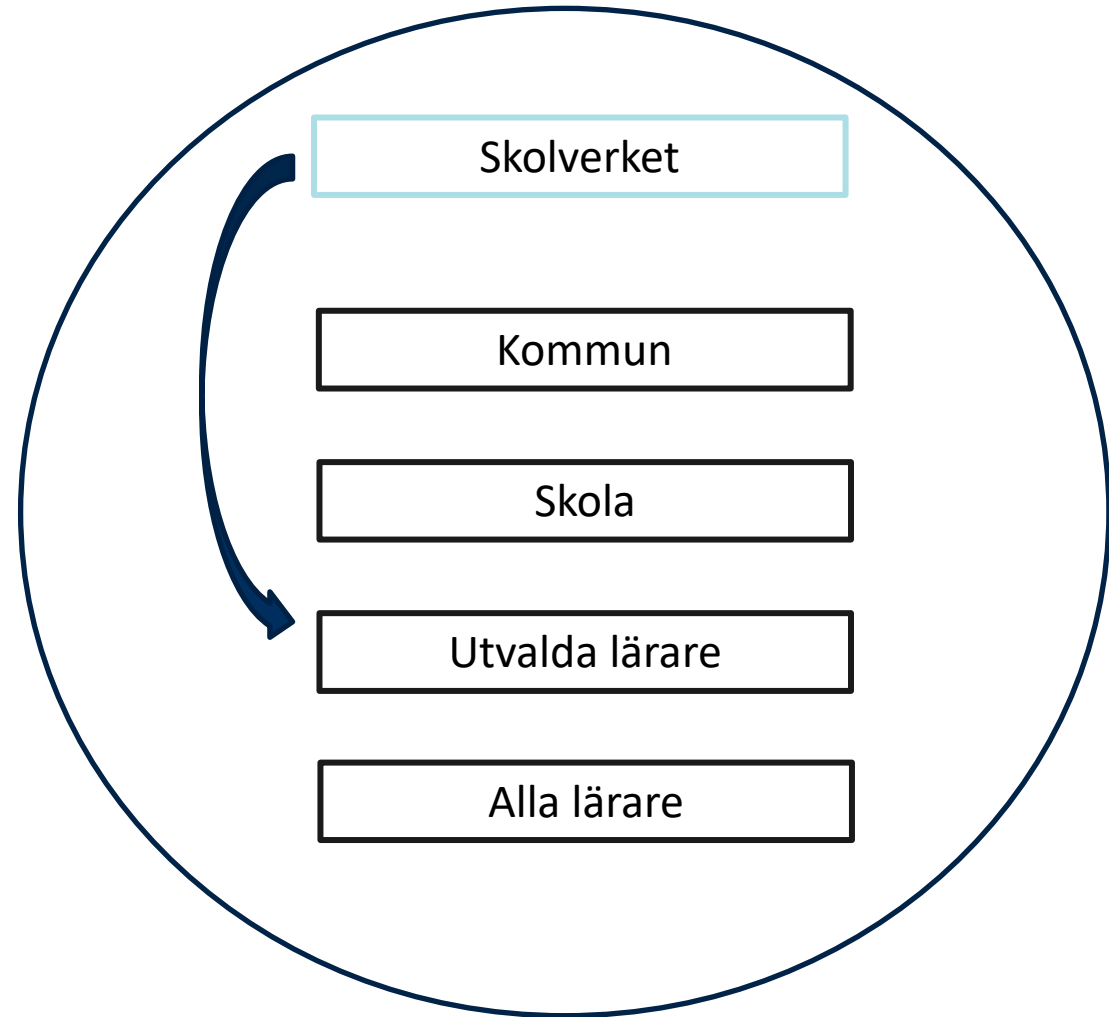
Matematiklyftet

Läslyftet

Specialpedagogik för lärande

2012-idag

Lokal skolutveckling

"Skola i utveckling"

1990-tal

Riktat stöd till kommuner

Dialoger för skolutveckling

Samverkan för bästa skola

2000-2008,

2015-idag

Kommunala skolutvecklare

Matematikutvecklare,

Språk-, läs- och skrivutvecklare

2006-2010

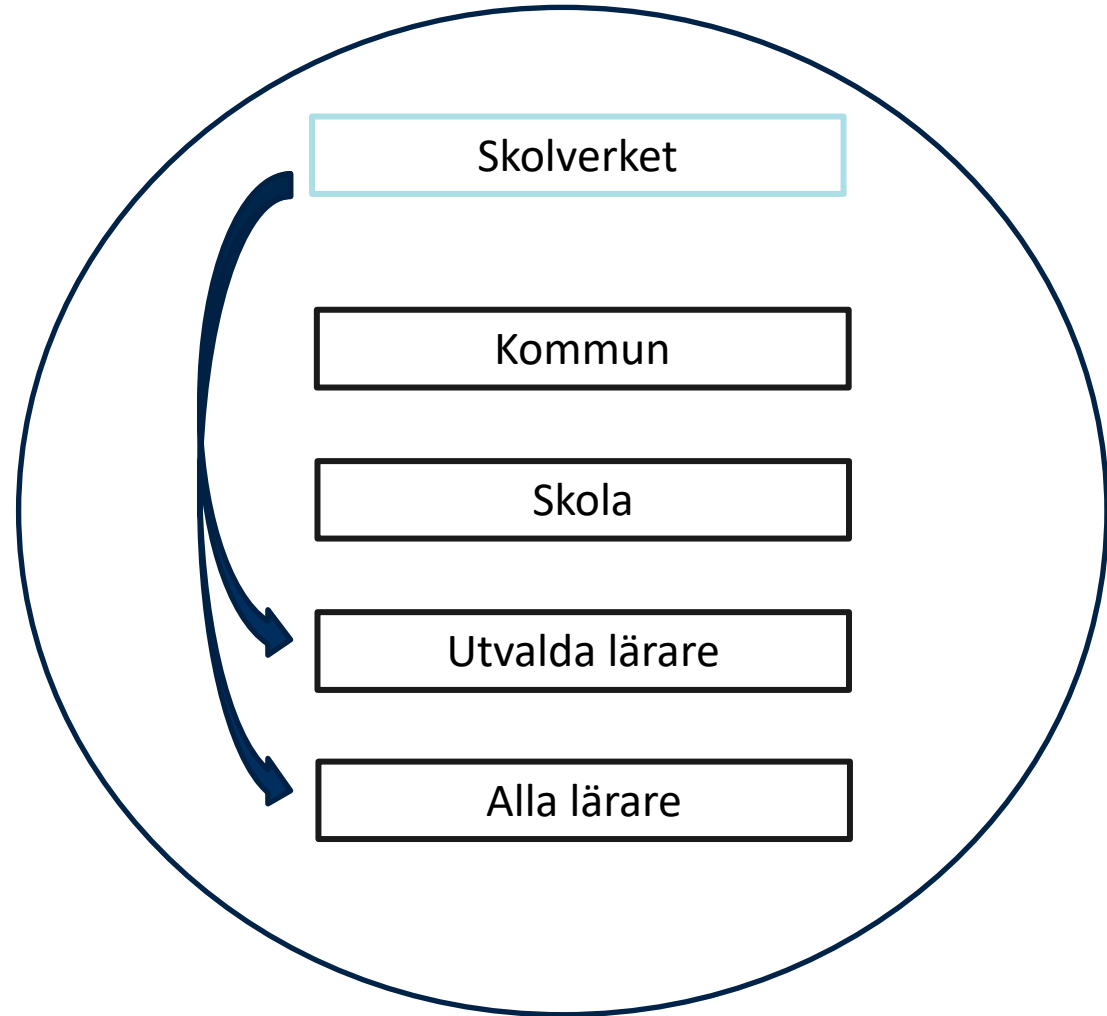
Nationell kompetensutveckling

Matematiklyftet

Läslyftet

Specialpedagogik för lärande

2012-idag

Lokal skolutveckling

”Skola i utveckling”

1990-tal

Riktat stöd till kommuner

Dialoger för skolutveckling

Samverkan för bästa skola

2000-2008,

2015-idag

Kommunala skolutvecklare

Matematikutvecklare,

Språk-, läs- och skrivutvecklare

2006-2010

Nationell kompetensutveckling

Matematiklyftet

Läslyftet

Specialpedagogik för lärande

2012-idag

- Upprepade försök att öka statlig kontroll
- Men ansvaret är kommunalt

→ Svag koherens mellan statliga insatser och kommuners utvecklingsarbete

→ Kommuner deltar pga att staten erbjuder resurser

→ Bristfällig långsiktighet

→ Lärare saknar inflytande över besluten

Lokal skolutveckling

"Skola i utveckling"

1990-tal

Riktat stöd till kommuner

Dialoger för skolutveckling

Samverkan för bästa skola

2000-2008,

2015-idag

Kommunala skolutvecklare

Matematikutvecklare,

Språk-, läs- och skrivutvecklare

2006-2010

Nationell kompetensutveckling

Matematiklyftet

Läslyftet

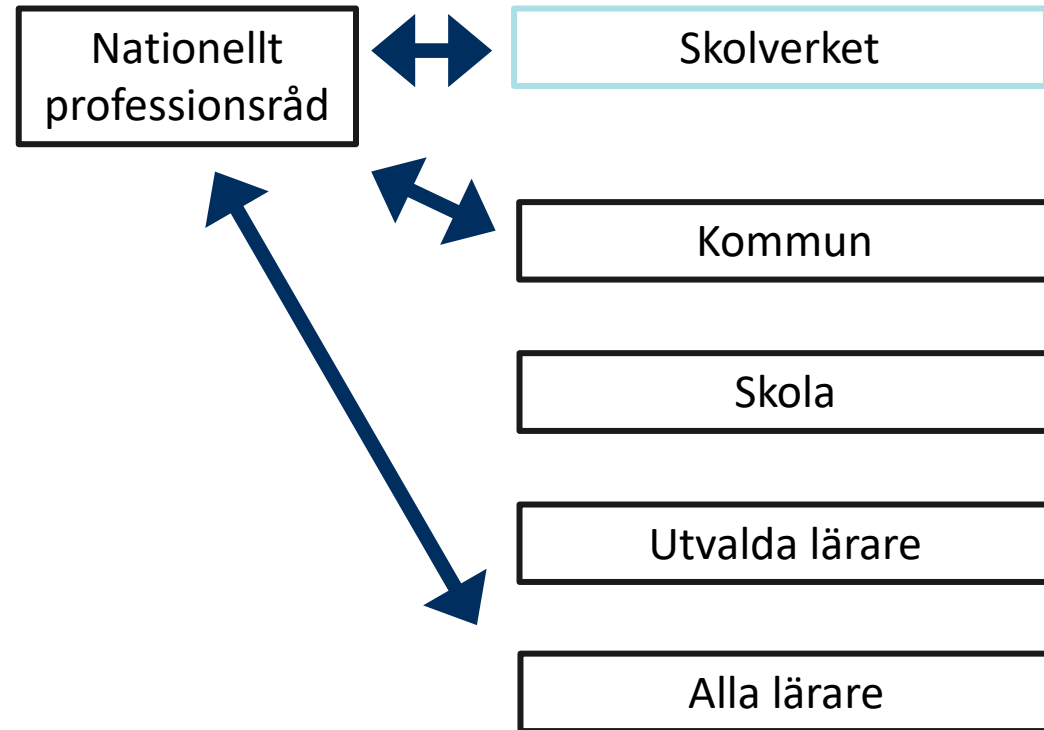
Specialpedagogik för lärande

2012-idag

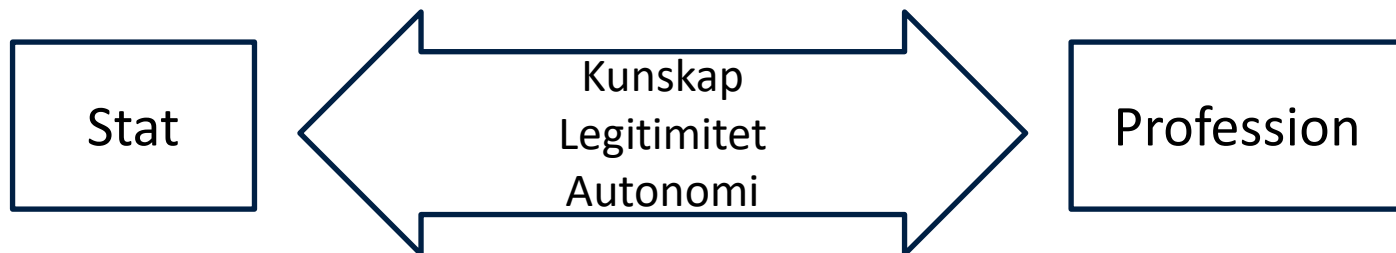
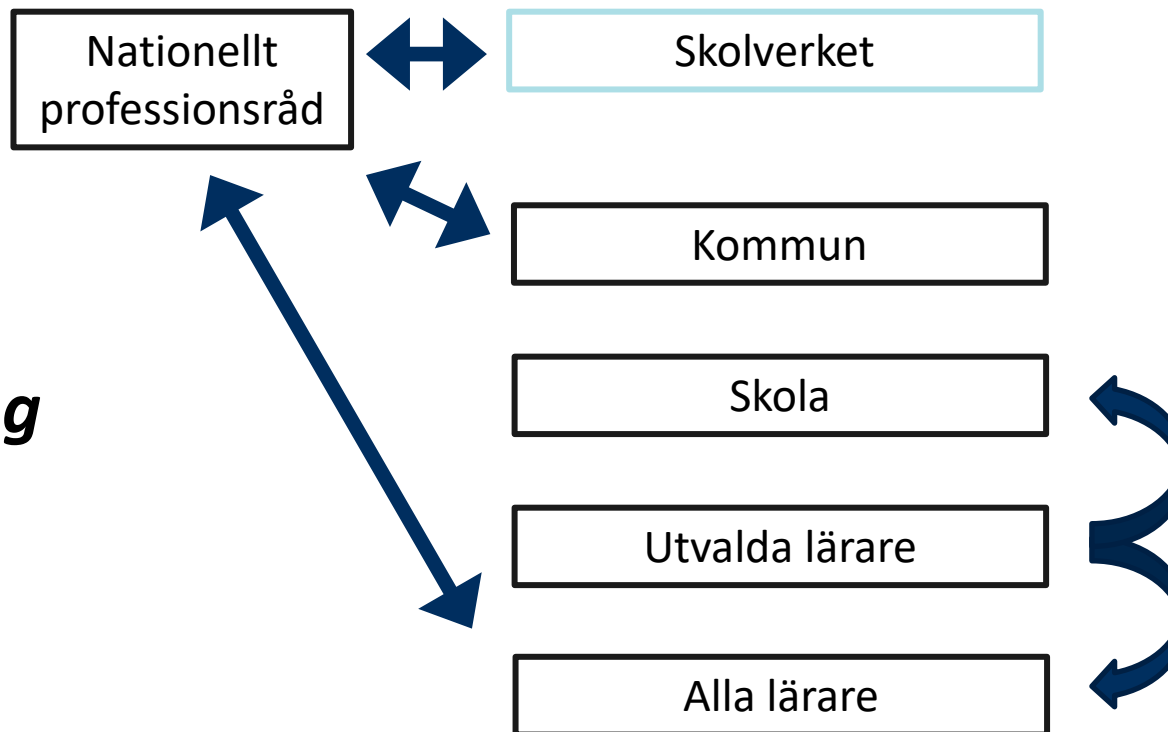
Kan karriärsteg stärka lärarprofessionalism?

- Förstelärarreformen (2013)
- Professionsprogram (under införande)

*Statskontoret (2016)
Alvehus m fl (2019)
Grönqvist m fl (2020)*

***Bidrar kompetensutveckling
till lärarprofessionalism?***

Spelar lärarprofessionalism roll för elevresultat?

Professioner är ”tillgångspunkter till (vad som anses vara) den högsta kunskapen inom ett område, och att praktiken vilar på denna kunskap”
(Brante, 2014, s. 259)

Förståelse	Motivation	Tekniker	Praktisera	
				”Pseudo”-implementering
				Ingen implementering
				Svag teori-praktikkoppling
				Återgång till gamla vanor

- Effekt i program med 4 komponenter, ca 0,15 SD
- Effekt i program med < 4 komponenter, ca 0,05 SD

Sims et al. (2021)

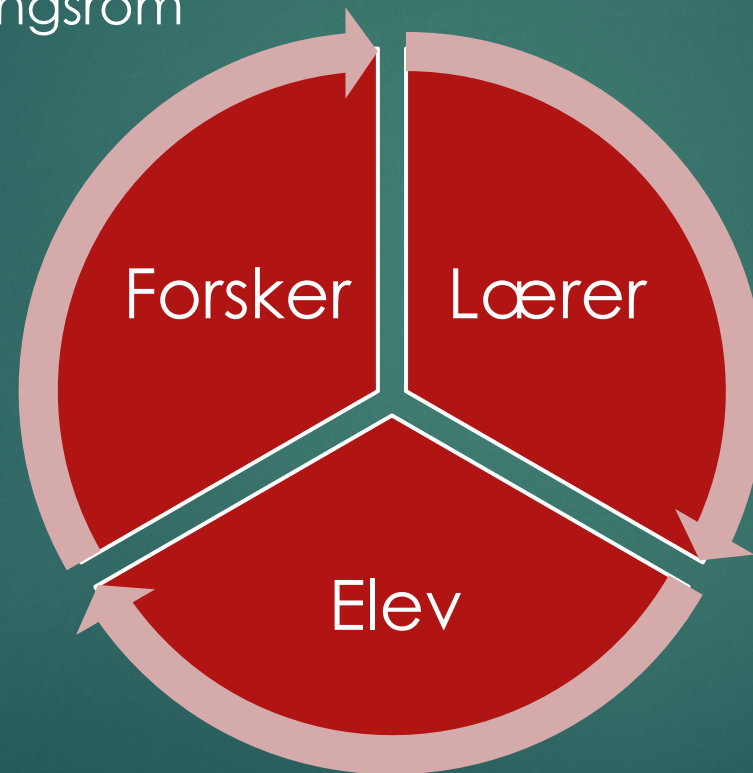
Referenser

- Alvehus, J., Eklund, S., & Kastberg, G. (2019). *Lärarkåren och förstelärarna: Splittrad, stärkt och styrd profession*. Studentlitteratur.
- Brante, T. (2014). *Den professionella logiken: Hur vetenskap och praktik förenas i det moderna kunskapssamhället*. Liber.
- Grönqvist, E., Hensvik, L., & Thoresson, A. (2020). *Minskar lärarrörligheten och förbättras studieresultaten av karriärstegsreformen?* Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering. <https://www.ifau.se/globalassets/pdf/se/2020/r-2020-3-minskar-lararrorligheten-och-forbatttras-studieresultaten-av-karriarstegsreformen.pdf>
- Kirsten, N. (2020). *Kompetensutveckling som styrning. Om statliga insatser för lärares kompetensutveckling och hur de förhandlas i lärares lokala praktik* [Acta Universitatis Upsaliensis]. <http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:uu:diva-406594>
- Kirsten, N., & Wermke, W. (2017). Governing teachers by professional development: State programmes for continuing professional development in Sweden since 1991. *Journal of Curriculum Studies*, 49(3), 391–411.
- Sims, S., Fletcher-Wood, H., O'Mara-Eves, A., Cottingham, S., Stansfield, C., Van Herwegen, J., & Anders, J. (2021). *What Are the Characteristics of Effective Teacher Professional Development? A Systematic Review and Meta-Analysis*. Education Endowment Foundation. <https://eric.ed.gov/?id=ED615914>
- Statskontoret. (2016). *Uppföljning av karriärstegsreformen. Delrapport 2*. Statskontoret. <https://www.statskontoret.se/siteassets/publikationer/2016/201601.pdf>

Betydningen av skoleledelse for profesjonsutvikling

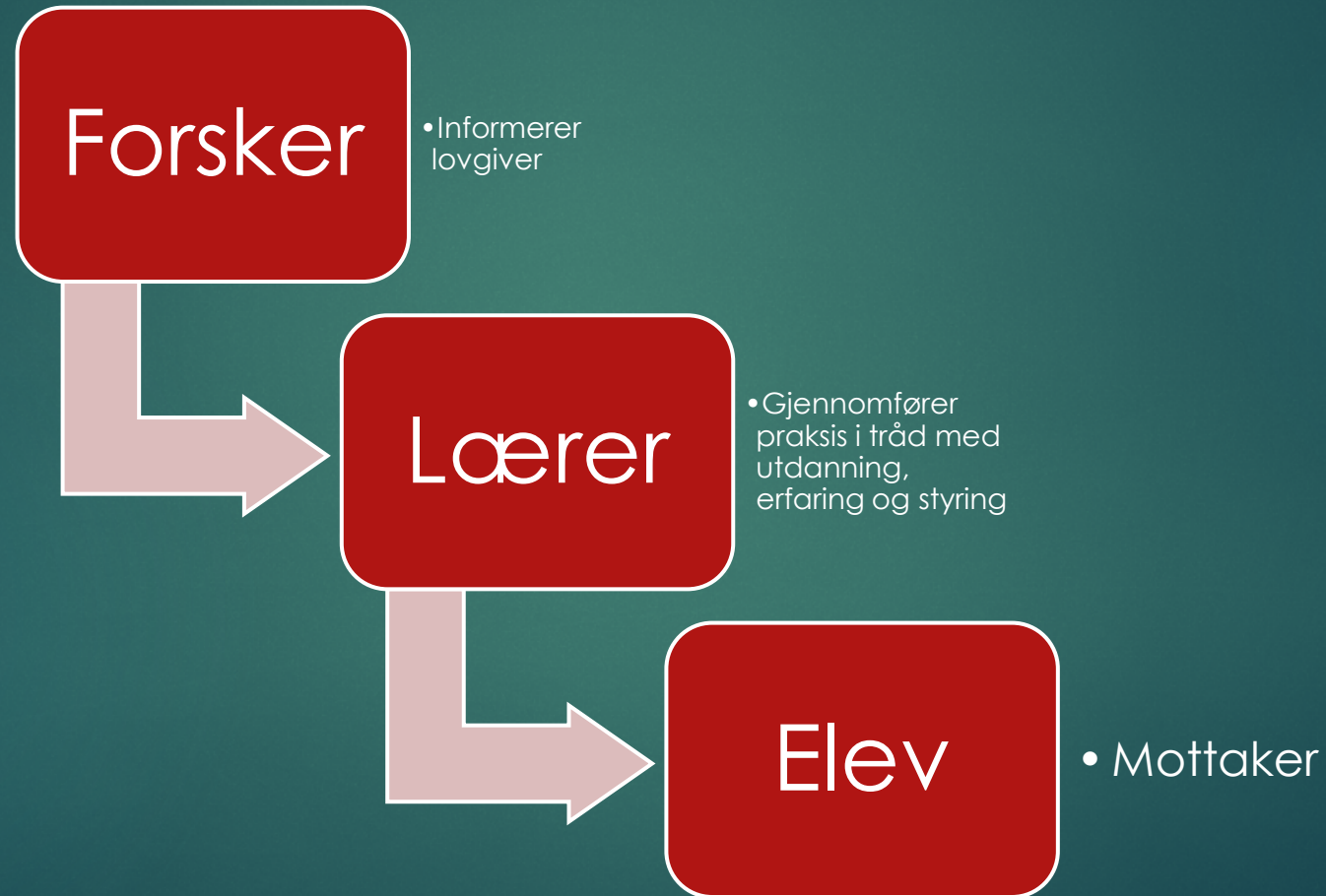
Ingunn Folgerø

► Profesjonens handlingsrom

Tradisjonell sekvensiell nedoverprosess

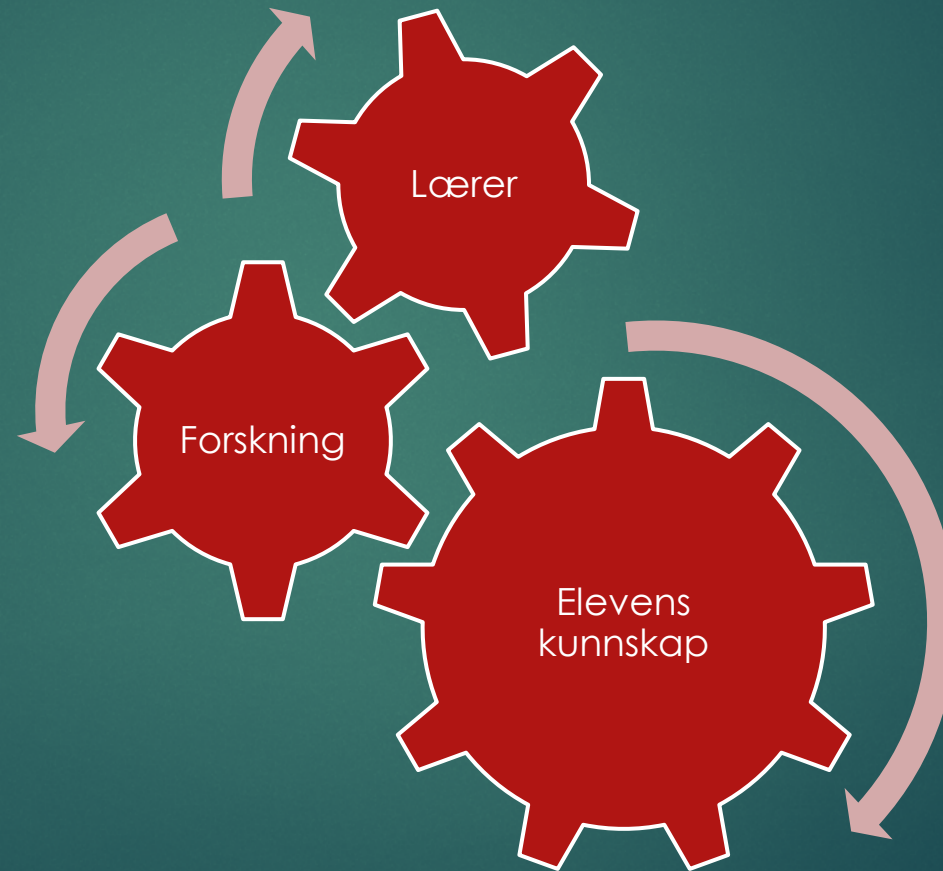

Profesjonsutvikling må angå de det gjelder

- ▶ Profesjonsutøvelse
  - ▶ profesjonsutøverens ansvar
  - ▶ rektors ansvar
  - ▶ eleven som premissleverandør
- ▶ Etikk
  - ▶ Lov
  - ▶ Begrunne praksis gjennom refleksjon

Elevbasert profesjonsutvikling

Skoleleders rolle

- ▶ Struktur som fremmer likeverdig deltakelse
- ▶ Utholdenhet og forutsigbarhet
- ▶ Transparens
- ▶ Partsamarbeid: tillitsvalgte lærere og tillitsvalgte elever
- ▶ Innhente forskning basert på elevers behov
- ▶ Profesjonell samtale om forskingsgrunnlaget i kollegiet og blant elevgruppen

Bryne: Elevbasert profesjonsutvikling gjennom Læringsråd

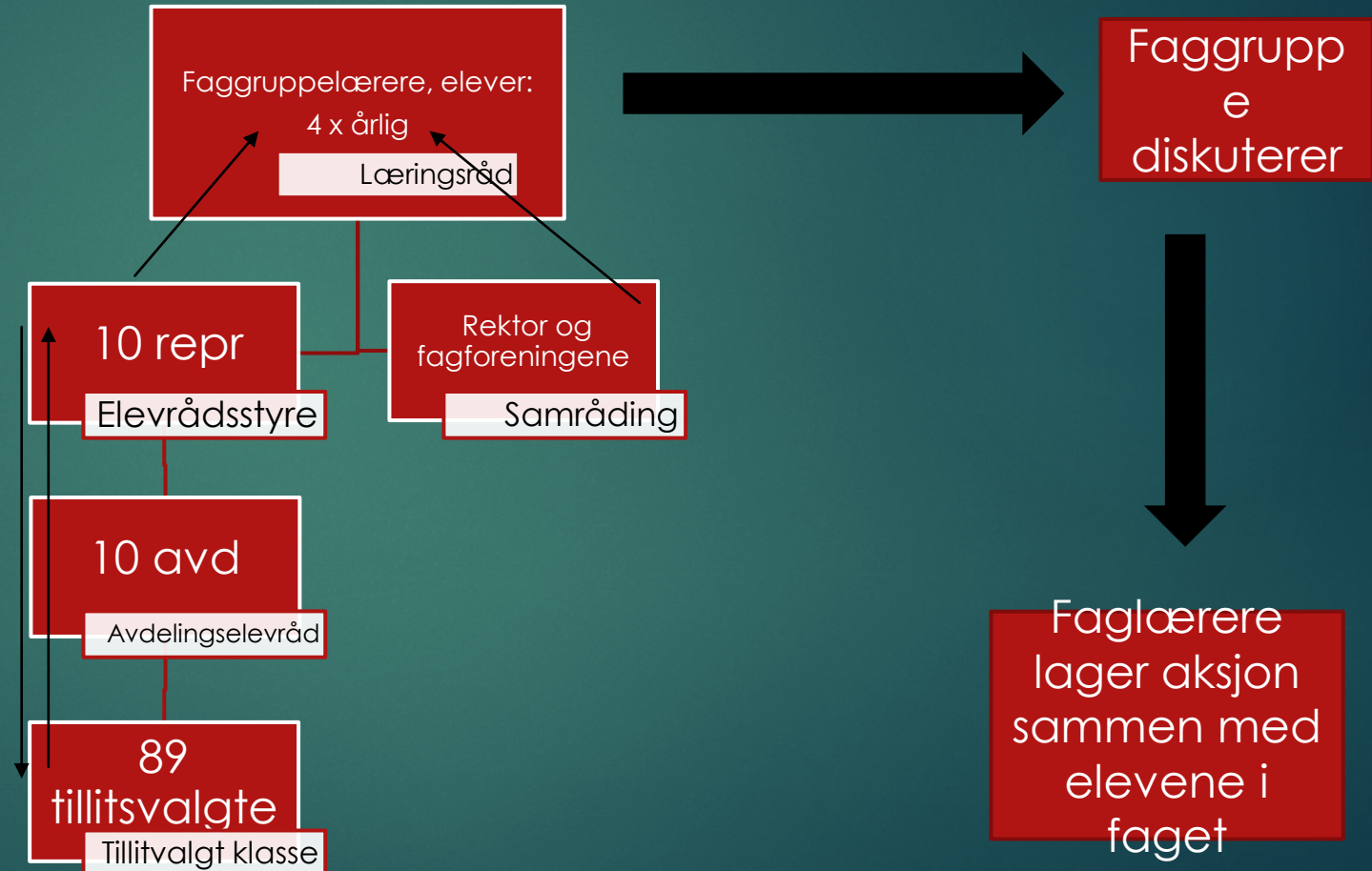
4 læringsråd i året.

Oppstartslæringsråd september og februar

Evaluering november og april

5-600 deltakere.

Elever i flertall i hver læringsrådgruppe

Erfaringer

- ▶ Elevene opplever mener å merke en stor endring i lærers måte å være støttende på
- ▶ Elever mener mange småting har bedret seg: planer, forutsigbarhet etc
- ▶ Lærere syntes det var interessant å høre elevenes behov og det motiverte til endring
- ▶ Forskningen på området opplevdes relevant iom den dekket elevenes opplevde behov (CLASS)

Profesjonsutvikling –
mellom styringsinstrument
og lokale
utviklingsprosesser

- En samtale om vilkår og
betingelser

